

Pro Sentret

Året 2022

Oslo

Pro Sentret / Velferdsetaten
ISBN 978-82-692889-4-0 (PDF)

Innholdsfortegnelse

Forord	s. 4
Markedssituasjonen	s. 5
Tjenestetilbudet	s. 6
Kompetansesenterarbeid	s. 8
Advokatbistand	s. 9
Brukertilfredshet	s. 10
Kartlegging om migranter som selger sex	s. 11
Arbeid med barn og unge som selger/bytter sex	s. 14

Forord

Året 2022 har gått over i historien og med det har også koronapandemien begynt å bli et blekt minne. Selv om året startet med noen restriksjoner har 2022 for det meste vært preget av gjenåpning, også på Pro Sentret. Det var imidlertid ikke lenge vi fikk se lyst på tilværelsen da vi gikk direkte fra koronarestriksjoner over til en alvorlig flyktningkrise etter Russlands invasjon av Ukraina. Det var i hovedsak kvinner og barn som var på flukt og bekymringen var stor for at de, i de kaotiske tilstandene som oppstod, skulle bli offer for menneskehandel og utnyttet blant annet i prostitusjon. Overskriftene ble da også svært store da politiet sommeren 2022 avdekket et prostitusjonsnettverk hvor de fleste kvinnene var fra Ukraina. Enkelte koblet dette raskt til krigen, men Ukraina har lenge vært et avsenderland til det europeiske markedet for sexsalg, også til Norge, og politiet selv bekreftet at de kjente til transporter av ukrainske kvinner over en tidsperiode på halvannet år, altså både før og etter krigsutbruddet. Blant Pro Sentrets brukere har det ikke vært en signifikant økning av ukrainske personer mellom 2021 og 2022. Det betyr hverken at menneskehandel og utnyttning i prostitusjon ikke forekommer eller at faren er over. Det er god grunn til fortsatt å holde fokus på denne utfordringen generelt og blant nyankomne flyktninger spesielt.

Stor medial oppmerksomhet fikk også Brennpunktdokumentaren «Massasjesalongene» hvor NRK, som de selv skriver, ønsket å finne ut av hva som skjer bak tildekkede vinduer i en bransje hvor kundene forventer sex. To år brukte de på dokumentaren og resultatet var at de med stor kraft slo inn åpne dører og mente å kunne bekrefte at sexsalg forekommer på massasjehoteller. Det er på ingen måte en nyhet eller et ukjent fenomen. Et kjapt mediasøk viser at det hvert år de siste årene har vært flere oppslag om denne tematikken. Det setter Brennpunkts metodebruk i et ekstra dårlig lys. Bruk av skjult kamera, manglende anonymisering og svært tabloid fremstilling gjorde ubotelig skade for de som ble rammet. Livsverk gikk i knas, barn ble mobbet på skolen og en allerede utsatt gruppe ble ytterligere sårbar. Mange har klaget NRK inn for PFU for flere brudd på Vær Varsom-plakaten og vi venter spent på utfallet og følgelig et svar på hvor grensene går for media når det gjelder særlig utsatte minoritetsgrupper.

Majoriteten av de som selger sex i Norge i dag har migrantbakgrunn. Med gjenåpnede grenser ser vi at stadig flere finner veien tilbake til Norge og til Pro Sentret. Økt urolighet i Europa, økonomiske nedgangstider og dyrtid med økte levekostnader vil kunne gjøre livsbetingelsene til enkelte så vanskelig at sexsalg for noen blir et alternativ. Vi følger derfor nøye med på utviklingen, utvider åpningstidene våre og styrker det oppsøkende arbeidet for raskt å kunne fange opp trender og være tilgjengelige for de som har bruk for våre tjenester.

En stor takk til alle ansatte som i tykt og tynt holder fanen høyt og med ektefølt engasjement yter gode tjenester til de som kommer til Pro Sentret, samt produserer kunnskap og formidler denne på alle nivå i samfunnet. Dere er Pro Sentret og jeg er stolt av hver eneste en av dere. En stor takk også til Gabriella Mathiesen som løper de hardeste og mest ugjestmilde ultraløp med Pro Sentret på brystet. Bedre ambassadør kunne vi ikke ha fått.

Björg Norli, leder

Markedsituasjonen

Som rapportert tidligere har det under Covid 19-pandemien vært vanskelig for mange som selger sex grunnet en rekke faktorer som redusert kundegrunnlag, økt stigma, strenge smittvernsregler og innreiserestriksjoner og medfølgende negativ oppmerksomhet fra politi. En konsekvens av dette var en markant nedgang i antall brukere siden pandemiens start. Tallene fra 2022 kan tyde på at antallet brukere holder på og stabiliseres. I løpet av året hadde Pro Sentret besøk av 525 unike brukere, hvorav 201 var nye. Særlig har antallet nye brukere steget markant sammenlignet med fjoråret og er nå tilnærmet likt som før pandemiens start. Gjennomsnittlig var det 113 unike brukere per måned som brukte våre tjenester, med flest brukere i oktober (128) og færrest i april (89). Til sammen benyttet de seg av 3851 ulike tjenester. Dette samsvarer også med tall fra ulike annonsesider for salg av seksuelle tjenester, hvor vi har registrert en tydelig oppgang i antallet annonser knyttet til individuelle brukere sammenlignet med fjoråret. På den største annonsesiden i Norge (Realescort.eu) var det i gjennomsnitt 665 annonser oppe hver uke knyttet til individuelle brukere, sammenlignet med 404 annonser per uke i gjennomsnitt i 2021.

Grupper

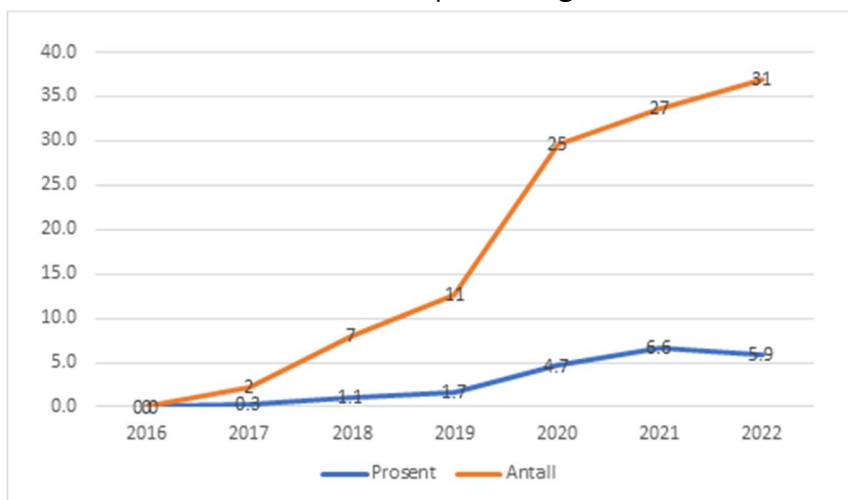
Den store majoriteten av Pro Sentrets brukere er migranter og tilreisende uten norsk statsborgerskap. Denne gruppa utgjorde til sammen 75% av brukerne i 2022, med tilhørighet i 44 forskjellige land. Den største gruppa hva gjelder nasjonalitet var personer med tilhørighet til Norge, som utgjorde 25% av brukerne. Ikke alle av disse har norsk statsborgerskap, noen er varig bosatt og andre har midlertidig opphold. Deretter fulgte personer med spansk og rumensk tilhørighet, som til sammen utgjorde 16,6% og 8,2% av alle brukerne. Det er imidlertid viktig å påpeke at nasjonalitet ikke er det samme som opprinnelsesland. Særlig gjelder dette for personer som er oppført som spanske, hvor vår erfaring er at mange er migranter fra Sør-Amerika som har fast opphold i Spania.

Når det gjelder kjønn var majoriteten av Pro Sentrets brukere i 2022 kvinner (80%), men det var også en betydelig andel mannlige brukere (12,2%), samt personer som er registrert som verken menn eller kvinner (6,5%).

Om krigen i Ukraina

Siden krigen i Ukraina startet i februar 2022 har vi fått mange spørsmål knyttet spesifikt til sexsalg blant ukrainske flyktninger, da det er godt dokumentert at krig og konflikt kan øke sannsynligheten for at noen blir utsatt for menneskehandel eller selger/bytter seksuelle tjenester grunnet en forverring av økonomisk situasjon. Blant våre brukere var det ingen signifikant økning blant ukrainske brukere mellom 2021 og 2022. Ser man derimot på antall og prosentandel siden 2016, er det en tydelig økning i tidsperioden. En forklaring kan være at økte sosiale og økonomiske problemer i årene frem til krigen har vært den primære utslagsgivende faktoren for sexsalg blant ukrainske migranter i Norge. En annen forklaring kan være at Norge relativt raskt fikk på plass økonomiske ordninger for ukrainske flyktninger og at dette bidro til at færre hadde behov for å selge seksuelle tjenester. Det er også mulig at det har vært en økning, men at denne ikke gjenspeiler seg blant Pro Sentrets brukere.

Graf: Andelen ukrainske brukere 2016 – 2022 i prosent og andel.

Tjenestetilbudet

Pro Sentret er Oslo kommunes tjenestetilbud til personer som har erfaring med å bytte og selge seksuelle tjenester. Vi er ett gratis lavterskeltilbud for denne brukergruppen uavhengig av alder, kjønnsuttrykk og oppholdsstatus, og man kan være helt anonym i møte med oss. Tjenestetilbudet baseres på prinsippene selvbestemmelse, brukermedvirkning, forebygging og skadereduksjon. Pro Sentret ga 3851 tjenester til våre brukere i 2022. Det er alltid opp til brukeren selv å bestemme hvilke tjenester hen ønsker å benytte seg av hos oss.

Sosialfaglig innsats

Det sosialfaglige arbeidet på Pro Sentret består av ett drop-intilbud som vi kaller for Stua. Her kan brukere komme for samtaler med ansatte, vaske klær, spise mat og slappe av. I tillegg tar vi imot akutthenvendelser og tilbyr individuell sosialfaglig oppfølging til enkelt personer.

Vi hadde totalt 3791 besøk i Stua i fjor, en økning på 823 fra 2021. I 2022 fikk vi gjennomført normale sosiale aktiviteter som sommerfest og julebord for våre brukere, samt andre ulike sosiale aktiviteter som bingo og filmkveld. Vi serverer også mat en kveld i uken i og har enkel bevertning de øvrige dagene. Etter terroren 25 juni 2022 ble Stua ett rom hvor brukere kunne komme og snakke med ansatte og hverandre.

Det var 273 enkeltindivider som ønsket sosialfaglig bistand i 2022, og de fikk totalt 500 sosialfaglige konsultasjoner fra Pro Sentret.

Oppsøkende arbeid

Det oppsøkende arbeidet i 2022 ble gjennomført på både internett og på gata. De fleste som selger sex, gjør dette ved å annonsere på internett. Vi legger derfor ned en stor innsats i det oppsøkende arbeidet, ved kontinuerlig tilstedeværelse på de arenaer som benyttes til dette formål. Pro Sentret er opptatt av å kommunisere med brukere på de flater de selv bruker, så kommunikasjonen skjer i hovedsak på WhatsApp.

I 2022 hadde Pro Sentret 344 henvendelser på WhatsApp. Enkelte av disse har i ettertid fått individuell oppfølging. Antallet henvendelser har gått ned siden 2021. Nedgangen skyldes i hovedsak at vi i 2021 fikk en rekke henvendelser på WhatsApp, der brukere ba om råd og veiledning knyttet til koronarestriksjonene.

I det oppsøkende arbeidet har Pro Sentret fokus på å bli kjent med de som selger sex, dele informasjon om Pro Sentret og på gata deler vi også ut kondomer og glid. I 2022 gjennomførte Pro Sentret et pilotprosjekt med oppsøkende arbeid på gata natt til lørdag. Erfaringene fra dette prosjektet viser at det er flere som selger sex i helgen enn på hverdager, noe som har bidratt til at Pro Sentret i 2023 flytter den oppsøkende innsatsen på gata til natt til lørdag.

Helsetilbudet

Helsetilbudet ved Pro Sentret er bemannet av lege og sykepleiere som gjennomfører konsultasjoner med fokus på seksuell og reproduktiv helse. Tilbudet går ut på testing av seksuelt overførbare infeksjoner, prevensjon, samtaler og veiledning.

I mai 2022 startet ett utbrudd med infeksjonssykdommen apekopper i Europa. Smittespredningen skjer ved nær kontakt og ved seksuell aktivitet. Norske myndigheter startet derfor vaksineringskampanjer av personer som var særlig utsatt for smitte. Pro Sentret kartla og kontaktet aktuelle brukere for vaksineringskampanjer.

PrEP er en hiv-forebyggende behandling. Dette er medisiner man kan ta daglig eller i perioder ved behov. PrEP reduserer risikoen for å bli smittet med hiv, men det gir ikke 100 % beskyttelse. Pro Sentret har hatt mulighet til å henvise brukere til f.eks. Akershus Universitetssykehus for vurdering av oppstart på denne behandlingen. I 2022 fikk imidlertid Pro Sentret, selv rett til å vurdere, forskrive resept (i samarbeid med Oslo Universitetssykehus) og følge opp våre brukere som går på PrEP. Pro Sentret deler også ut PEP, en forebyggende hiv-behandling som tas etter en episode med høy risiko for hiv-smitte, til de som måtte ha behov for det.

I 2022 var det 366 unike personer som fikk til sammen 1375 helsetjenester ved Pro Sentret.

Sosiale medier

Mange av personene Pro Sentret er i kontakt med opererer på digitale flater. Derfor har Pro Sentret konto på Facebook og Instagram. Vi bruker også sosiale medier til å synliggjøre våre tjenester og for å gi informasjon. I 2022 publiserte vi blant annet Kondomskolen i våre sosiale medier. Kondomskolen lages av ansatte, og består av flere videoer hvor vi snakker om ulike kondomer og hvordan disse skal brukes. Vi brukte også sosiale medier til å dele informasjon om utbruddet av apekopper i Europa og la ut informasjon om sykdommen.

Kompetansesenterarbeid

I 2022 hadde Pro Sentret 159 ulike informasjons- og veiledningsoppdrag. Pro Sentrets mål som kompetansesenter er å formidle vår erfaringsbaserte og faglige funderte kunnskap, og bidra til at stemmene til personer med sexsalgs erfaring blir hørt. Vi gir informasjon og veiledning til alle som ønsker mer kunnskap og kompetanse. I løpet av året har Pro Sentret jobbet med tre større kartleggingsprosjekter, som har tatt mye av kapasiteten dette året. Vi har gjennomført en kartlegging av erfaringene til barn og unge som selger eller bytter seksuelle tjenester, med nesten 200 respondenter. Undersøkelsen er den første av sitt slag i Norge. Vi har også gjennomført en kartlegging av migranter som selger sex i Norge. I tillegg har vi gjennomført en intern kartlegging av brukeres erfaringer med hjelpetiltak, samt samlet informasjon om omfang og trender i det norske prostitusjonsmarkedet mer generelt.

Undervisning og opplæring

I 2022 bidro Pro Sentret med undervisning og opplæring i hovedsak rettet mot deler av hjelpeapparatet. Det har særlig vært personer som jobber med rus, psykiatri og ungdom som har henvendt seg, noe som trolig har sammenheng med at Pro Sentret har hatt fokus på disse gruppene. Pro Sentret har også blitt kontaktet av media, både for bakgrunnsinformasjon til dokumentarisk arbeid og aktuelle nyhets saker.

Vi har i året som har gått hatt ulike oppdrag for studenter fra universiteter, høyskoler, videregående skoler og folkehøyskoler. I tillegg til kunnskapsformidling om Pro Sentret, menneskehandel og salg og bytte av sex, har vi gitt råd og veiledning til studenter ved ulike utdanningsinstitusjoner og gjennomført undervisning på videregående skoler i Oslo og Viken. Videre har vi gitt råd og veiledning til flere som jobbet med akademiske oppgaver og gitt individuell veiledning til yrkesutøvere i konkrete saker.

Vi har holdt foredrag og innlegg for ulike aktører, som innlegg på Politiets kriminalitetsforebyggende forum sin årlige konferanse og på Chemsexkonferansen, undervisning for studenter og yrkesutøvere ved blant annet Søndre Nordstrand DPS, Helseansvarlige i Barne- og Familieetaten og studenter ved Oslo Met, VID og Universitet i Agder. Vi har også arrangert og gjennomført heldagskurs om prostitusjon i samarbeid med RVTS Øst og bidratt til bøker og dokumentarprosjekter.

I 2022 har Pro Sentret også bidratt i ulike nettverk og fora. Vi sitter i styringsgruppen for Fast Track City Oslo, er representert i sentrumssamarbeidet «åpne rusmiljøer», nasjonalt SRHR-nettverk, i samarbeidsforumet for tilreisende EØS-borgere, samt i nettverk/møteplass for

mobile migranter ved Institutt for helse og samfunn ved Universitet i Oslo. Pro Sentret har også bidratt aktivt med å starte prosessen rundt opprettelsen av et nytt masteremnet om «seksuell helse, rus og psykisk helse» ved Oslo Met.

Pro Sentret har siden 2007 hatt et undervisningstilbud til videregående skoler hvor målet er å skape økt refleksjon og bevissthet omkring prostitusjon og menneskehandel. Lærere har brukt opplegget som en del av den ordinære undervisningen norsk, historie og samfunnskunnskap og vi får veldig gode tilbakemeldinger fra både lærere og elever. I 2022 har vi undervist ni skoleklasser, i Oslo og i Viken.

Publikasjoner

Pro Sentret har ferdigstilt to publikasjoner i 2022. En rapport om voldtekt mot sexselgere og ett kapitel i en bok om helsehjelp til migranter. Prosjektrapporten "Det er nok nå" handler om seksualisert vold mot personer som selger seksuelle tjenester. Målsettingen for prosjektet var å øke kunnskap og kompetanse om vold og voldtekt mot sexarbeidere hos tjenesteytere og blant Pro Sentrets brukere. Grunnet utfordringer knyttet til koronapandemien ble innvilget tilskudd til prosjektet fra Justis- og beredskapsdepartement overført fra 2020 til 2021, og rapporten ble fullført i 2022.

Pro Sentret har bidratt med et kapitel om helsehjelp til migranter som selger sex i antologien «*Helsetjenester til migranter i sårbare livssituasjoner*» som blir utgitt på Gyldendal Akademisk i 2023.

Advokatbistand

Pro Sentret har i mange år fått tilskudd fra Statens sivilrettsforvaltning for å ha advokat til stede i våre lokaler en ettermiddag i uken. Det er to faste advokater som deler på oppdraget, men i første halvdel av 2022 var det fortsatt en del vikarer som tok vakter grunnet foreldrepermisjon. En av våre faste advokater gjennom mange år sluttet også i året som gikk, men det ble raskt engasjert en ny.

Koronapandemien preget fortsatt driften i begynnelsen av 2022. Fram til sommeren har advokatene vært på hjemmekontor og tatt imot henvendelser på telefon. Det reduserer tilgjengeligheten ved at drop-ineffekten i stor grad forsvinner når advokatene ikke fysisk er til stede i lokalet. Det har derfor vært bra at advokatene, i siste halvdel av året, har vært tilbake i Pro Sentrets lokaler.

I 2022 har det vært avholdt 49 advokatvakter som resulterte i 32 saker fordelt på 29 henvendelser. På 20 advokatvakter møtte ikke personen opp eller det var ingen på drop-in. Pro Sentret vet at rettshjelpsbehovet i gruppen er stort, så det er gledelig å se at det har vært en god økning av saker fra 17 i 2021 til 32 i 2022. Mye tyder også på at økt tilgjengelighet bidrar til at flere benytter seg av tilbudet.

Pro Sentrets brukergruppe er svært variert med tanke på nasjonalitet, oppholdsgrunnlag, alder og livssituasjon. Dette gjenspeiler seg i den gruppen som har etterspurt juridisk bistand.

Majoriteten av henvendelsene er fra kvinner, kun tre menn mottok advokatbistand i 2022 og det er henvendelser både fra personer som er bosatt i Norge, med og uten migrantbakgrunn samt migranter fra ulike deler av verden.

Den største andelen av saken i 2022 gjaldt spørsmål om strafferett. Disse sakene omhandlet i all hovedsak seksualisert vold, men det var også noen saker knyttet til trusler og trakassering, samt ran, tyveri og utpressing. De resterende henvendelsene dreide seg om familierett, utelendingsrett, fast eiendom/husleie og økonomi.

Personer som selger seksuelle tjenester oppsøker i liten grad ordinært tjenestetilbud. Det gjelder også juridisk bistand. Av de 29 henvendelsene Pro Sentret mottok i 2022 var det 25 som oppga at de ikke ville ha oppsøkt advokat uten dette tilbudet. Omtrent halvparten av sakene ble løst med den bistanden de fikk, mens de resterende sakene ble henvist videre til andre rettshjelpstilbud eller advokat. En høy andel saker knyttet til strafferett bidrar til dette.

Personer som selger seksuelle tjenester er en utsatt gruppe. De utsettes for stigmatisering, diskriminering og marginalisering, i tillegg til vold, overgrep og ran. Migrantstatus, usikkert oppholdsgrunnlag og varierende rettighetsbilde trekker i negativ retning og mange har vanskeligheter med å få gjort sine rettigheter gjeldende. Derfor er et lavterskel rettshjelpstilbud som dette svært viktig.

Brukertilfredshet - Happy or not

Det er viktig for Pro Sentret at de som bruker våre tjenester har mulighet til å gi oss tilbakemelding på hvordan de opplevde møte med oss og de tjenestene vi yter. Slik tilbakemelding er svært verdifullt i det kontinuerlige arbeidet med å sikre at vi leverer riktig tjenester til riktig tid.

Tradisjonelle brukerundersøkelser i form av skriftlige eller digitale spørreundersøkelser er vanskelig å gjennomføre, da Pro Sentrets brukere har varierende lese- og skriveferdigheter. I 2018 tok vi derfor i bruk «Happy or Not» som gir de som bruker våre tjenester mulighet til å gi oss tilbakemelding fortløpende etter hvert besøk. Denne løsningen er gjenkjennelig fra andre sammenhenger der brukergruppen er sammensatt og mangfoldig slik som på flyplasser og i handelsnæringen. Smiley-ikonene er selvforklarende slik at personer med lite eller ingen lese- og skriveferdigheter, eller språkkompetanse, kan gi oss sin mening.

I 2022 stilte vi spørsmålet «Hvor fornøyd er du med besøket ditt på Pro Sentret i dag?» på norsk, engelsk, spansk, thai, rumensk eller bulgarsk. I året som gikk var det 911 tilbakemeldinger på terminalen. 846 av disse var topp score, med ytterligere 41 responser på nest høyeste alternativ, mens det kun var 24 trykk på de to laveste responsene i løpet av året.

Når man har trykket på et av smiley-ikonene dukker det opp fem oppfølgingsspørsmål, som er ulike avhengig av om man har trykket på de to beste eller to dårligste responsene. Svarene på disse spørsmålene gir oss viktig innsikt i hva folk er fornøyd med og hva de eventuelt ikke er fornøyd med. Av de 911 responsene som er avgitt i 2022 var det ca. 64 % som ga et utfyllende svar. Med unntak av tre responser er de som gir en utfyllende tilbakemelding fornøyd med

besøket sitt på Pro Sentret. De er særlig fornøyd med hjelpen de fikk generelt, det sosiale i drop-intilbudet og helsetjenestene. Videre er de fornøyd med samtalen de har hatt med ansatte og/eller «noe annet». De tre som ikke var fornøyd med besøket sitt og som ga en utfyllende kommentar oppgir at ventetiden var lang og at de ikke fikk hjelp.

Når 98 % av tilbakemeldingene er positive, kan vi ikke annet enn å konkludere med at Pro Sentret leverer de tjenestene målgruppen opplever at de trenger, at tjenestene er av god kvalitet og gis til riktig tid. Det må vi være godt fornøyd med.

Kartlegging om migranter som selger sex

Prostitusjonsmarkedet er i stadig forandring. Nye plattformer tas i bruk for kontakt mellom kjøper og selger mens andre, som for eksempel gateprostitusjonen, krymper i omfang. I løpet av de siste 20 årene har prostitusjon utviklet seg til å bli i hovedsak et migrasjonsrelatert fenomen. Hvilke grupper som dominerer, varierer over tid. For eksempel var Pro Sentrets største brukergruppe frem til 2015 nigerianske kvinner, men vi ser svært få som tilhører denne gruppen i dag. I dag er de største gruppene blant Pro Sentrets brukere personer fra Sørøstlige Europa (spesielt Romania og Bulgaria), Øst-Europa (spesielt tredjelandsborgere) og Sør-Amerika.

Pro Sentret har laget kartlegginger om enkelte migrantgrupper i løpet av de siste årene, men en større kartlegging som omhandler alle migrantgrupper har ikke blitt gjort siden 2006. Feltet har endret seg dramatisk siden da og behovet for helhetlig og oppdatert kunnskap om situasjonen for migranter som selger sex i Norge er derfor stort.

Mål med kartleggingen

Det overgripende kunnskapsmålet for kartleggingen har vært å få oppdatert kunnskap om de migrantgrupper som oppholder seg i Norge og selger sex i dag. Spesielt viktig er kunnskapen om graden av organisering og menneskehandel blant disse gruppene.

For å oppnå kunnskapsmålene har vi sett på følgende temaer:

- Hvilke sosioøkonomiske forhold fungerer som push-faktorer for å migrere for å selge sex?
- Hvilke pull-faktorer finnes som gjør det å migrere til Norge for å selge sex attraktivt?
- Hvor utbredt er erfaringer av utnyttelse (menneskehandel) for seksuelle og andre formål?
- På hvilken måte har tredjepart (organisering) vært involvert i migrasjonsprosessen?
- Hvor vanlig er det å ha migrert til flere land?
- Har migranter som selger sex i Norge tidligere prostitusjonserfaring fra andre land?

Metode og materiale

Utvalgsriteriene for informanter har vært migranter (av alle kjønn) over 18 år som selger sex i Norge. Noen av Pro Sentrets brukere med migrasjonserfaring har oppholdt seg Norge sammenhengende i svært lang tid, noen har midlertidig opphold og atter noen har permanent opphold/norsk statsborgerskap. Gruppen vi har kartlagt her derimot, er de tilreisende, det vil si de som oppholder seg i Norge i kortere og lengre perioder, men er bosatt i et annet land.

Pro Sentrets erfaring tilsier at dette er den største gruppen på det norske prostitusjonsmarkedet i dag. Informantene ble rekruttert blant brukere av Pro Sentret og via oppsøkende arbeid på nett. Ingen informasjon om navn (inklusive aliaser), eksakt opprinnelsesland eller alder har blitt registrert, kun område (for eksempel «Latin-Amerika») og alderskategori (for eksempel «30-35»).

Vi har i rekrutteringen av informanter prøvd, så langt det har latt seg gjøre, å få et utvalg som gjenspeiler Pro Sentrets brukere i henhold til alder, opprinnelsesland og kjønn. Totalt har vi intervjuet 41 personer i målgruppen: 22 kvinner, 11 transkvinner og 8 menn. Største alderskategori er 36-40 (11 personer) fulgt av 41-45, og største geografiske opprinnelse er Latin-Amerika (15 personer). Kun tre informanter var født i et vesteuropeisk land.

Geografisk opprinnelse	Antall
Asia (sørøst)	6
Afrika	3
Sentral-Amerika	2
Øst-Europa, utenfor EU	6
Nord-Amerika	1
Latin-Amerika	13
Sørøst-Europa, EU	7
Vest-Europa	3
Totalt	41

Resultatene

Vi vet at mange av Pro Sentrets brukere har bodd og oppholdt seg i flere land enn Norge og hjemlandet. Mange av brukerne fra Latin-Amerika har for eksempel ofte hatt opphold i Spania eller Portugal, rumenske brukere har også ofte oppholdt seg i lengre perioder i søreuropeiske land. Bare seks av informantene har kun erfaring av å migrere til Norge, øvrige har lang migrasjonserfaring.

Dette korresponderer godt med funnene fra kartleggingen vår. Kun seks av 41 informanter hadde bare migrasjonserfaring fra Norge. 33 informanter hadde statsborgerskap/permanent opphold i et EU-land. De fleste hadde ikke en intensjon om å bosette seg i Norge permanent, men var fornøyde med sin situasjon der de var bosatt.

Grunner til å migrere

Med få unntak, oppgir de fleste informantene at de valgte å forlate hjemlandet på grunn av mangel på økonomiske muligheter og/eller fattigdom. I noen tilfeller, spesielt blant transkvinner, bidro også diskriminering på arbeidsmarkedet og i samfunnet til deres migrasjon.

Når det kommer til valget av Norge for å selge sex, varierte svarene. Noen ganger hadde informantene lite, eller ingen kunnskap om Norge og valget handlet mer om at venner som befant seg i landet oppga at inntjeningsmulighetene var gode. Andre hadde mer personlige grunner til å velge Norge, som for eksempel ren natur, og høflige innbyggere. Overraskede få nevnte spesifikt Norges rikdom som grunn til at de migrerte.

Prostitusjonserfaring

De fleste (29 av 41) informantene hadde prostitusjonserfaring fra før de kom til Norge. Noen hadde begynt å selge sex i hjemlandet sitt, andre hadde i landet de først migrert til, atter andre reiste til flere land i EU for å selge sex, men solgte ikke sex i landet de hadde opphold i. Dette sammenfaller også med Pro Sentrets erfaring fra praksisfeltet, der opplevelsen blant ansatte er at relativt få har hatt sin prostitusjonsdebut i Norge. Informantene inkluderer både personer med erfaring fra gateprostitusjon og innendørsprostitusjon.

Organisering og menneskehandel

Vi har mange ganger mistanke eller kunnskap om organisering og/eller menneskehandel, men vi mangler en oversikt over hvor utbredt dette er i praksis. Vi ser også nye former for organisering. For eksempel oppgir ofte russiske og ukrainske brukere, en gruppe som har vokset i det siste, at de har kommet til Norge med bistand fra en såkalt «agency». Disse «agencies» arrangerer ofte reise og opphold i Norge, samt ordner med annonser og kundekontakt. Hvorvidt dette handler om organisering, det vil si noe som faller innenfor legaldefinisjonen av hallikvirksomhet, eller om det grenser opp mot menneskehandel er for oss ukjent. I kartleggingen oppgir tre informanter, alle fra Latin-Amerika, at deres sexsalg ble organisert av tredjepart. En kvinnelig informant fra et øst-europeisk land utenfor EU har selv ikke opplevd å bruke en «agency», men oppgir at for kvinner (fra hennes hjemland) som ikke har nok oppsparte midler for å etablere seg med bolig og annonser, er det vanlig å bruke en agency.

I de fleste tilfeller oppgir informantene at de har fått hjelp via uformelle nettverk, for eksempel venner eller familiemedlemmer, med for eksempel å leie leilighet eller lage annonser på nett. Det lave antallet informanter som oppgir involvering av tredjepart gjenspeiler ikke nødvendigvis virkeligheten. Grunnene til at personer ikke vil oppgi om de har blitt organisert kan for eksempel være redsel for represalier fra bakmenn, eller at de ikke opplever sin erfaring som organisering av tredjepart.

Tre informanter beskriver å ha blitt utsatt for menneskehandel, samtlige fra latinamerikanske land. For to av disse ligger erfaringen langt tilbake i tid (1990-talet) og for den tredje handler det om et østeuropeisk nettverk som organiserte hennes reise til Norge under pandemien da grensene var stengt. Ingen av disse befinner seg nå i en menneskehandelssituasjon. Også her finns det grunn til å tro at det er en underrapportering av menneskehandelserfaringer blant informantene.

Spesielt sårbare migranter

Seks av informantene, fem kvinner og en mann, er hva vi definerer som spesielt sårbare. Dette er personer som på grunn av flere faktorer er spesielt sårbare for utnyttelse. Disse faktorene kan være ekstrem fattigdom, manglende skolegang og analfabetisme eller ulike kognitive utfordringer.

Av disse informantene kom fire fra et sørøstlig EU-land og to fra et vesteuropeisk land. Fem hadde rombakgrunn og den sjettede hadde annen minoritetsbakgrunn. Alle informantene beskrev en svært vanskelig økonomisk situasjon i hjemlandene. Blant de med rombakgrunn var samtlige

analfabeter, og flere hadde begynt å selge sex ettersom andre inntektskilder som tigging eller innsamling av pant ikke lenger var mulige. Spesielt tigging ble oppgitt som umulig ettersom bruken av kontanter i Norge har gått kraftig ned.

Veien fremover

Pro Sentrets kartlegging har til dels bekreftet tidligere, og til dels bidratt med ny kunnskap om migranter som selger sex i Norge. Fokus har vært på migrasjonserfaringen, ikke på sexsalg i seg selv, noe som gir verdifull innsikt i de push og pullfaktorer som foregår i valget om å migrere.

Behovet av kunnskap om migranter som selger sex, det vil si de som utgjør den store majoriteten av prostitusjonsmarkedet i dag, er stort. Få systematiske studier har blitt gjort i Norge og Pro Sentrets kartlegging er kun et lite bidrag. Vår kartlegging har dog store begrensninger, ikke minst fordi informantene i hovedsak har blitt rekruttert blant våre brukere. Det relativt lave antallet informanter som oppgir at de har vært utsatt for menneskehandel kan være en indikasjon på at vi ikke fanger opp de mest sårbare.

Kartleggingen har heller ikke hatt fokus på erfaringene fra å selge sex i Norge. Disse erfaringene kan inkludere opplevelser av vold, av myndigheter (for eksempel politi og utlendingsmyndigheter) eller hjelpetiltak. Pro Sentret vil derfor gjøre en oppfølgende kartlegging med fokus på denne tematikken.

Arbeid med barn og unge som selger/bytter sex

Som en del av Pro Sentrets forebyggende arbeid har vi de siste årene jobbet spesifikt med barn og unge som selger og bytter sex. Pro Sentret mener at den beste måten vi kan jobbe forebyggende på er ved å skaffe mer kunnskap om tematikken, og å bruke denne kunnskapen til å styrke handlingskompetansen til personer som jobber med barn og unge. Derfor har vi jobbet aktivt for å få på plass mer kunnskap om teamet, samtidig som vi bidrar til skoloring av relevante aktører og instanser. Vi veileder også i enkeltsaker der man har mistanke om eller har fått bekreftet at en ungdom selger eller bytter sex.

I 2017 utga Pro Sentret rapporten "Sex som kapital – om unge som bytter sex: utforskning av seksualitet, sårbarhet, grenser og press". Rapporten hadde voksne som jobber med barn og unge som informanter og det ble avdekket at de fleste hadde hørt om ungdommer som selger eller bytter sex, at de kunne for lite om tematikken og at de synes det var utfordrende å skulle adressere salg og bytte i møte med ungdommer. Verken i forskingen eller i vårt arbeid med personer som selger og bytter sex er det særlig mye informasjon om personer under 18 år. For å unngå at kunnskapen vår er basert på rykter og antagelser har vi i 2022 gjennomført en undersøkelse blant 190 personer i alderen 18 år til 25 år som har erfaring med salg eller bytte av seksuelle tjenester før de fylte 18 år. For Pro Sentret har det alltid vært et grunnleggende prinsipp at det er brukerstemmer og de som har levd erfaring som sitter med kunnskapen om egne liv. Vi mener det er ungdommene selv og deres perspektiver som bør være toneangivende for alle tiltak som retter seg mot gruppa. Målet med rapporten er å løfte frem ungdommenes egne stemmer og å gjøre hjelpere i stand til å møte dem på en god måte.

Rapporten lanseres i første halvdel av 2023. Vi kommer også til å veilede en masterstudent som skal skrive om møtet mellom hjelpeapparatet og ungdommer i denne gruppen.

I løpet av 2022 har vi holdt en lang rekke foredrag om unge som selger og bytter sex. Vi har blant annet møtt barnevernstjenesten, Una Arena, utekontaktene, politiet, Kjentmann i tillegg til flere møter med lærere, helsepersonell og andre som jobber med barn og unge. Vi har også holdt opplæringsdager i samarbeid med RVTS og Sex og Samfunn og laget en undervisningsfilm for Sex og Samfunn sitt opplæringsopplegg for helsestasjonene for ungdom.

Vi ser ingen dramatisk økning i antallet personer som kontakter oss med bekymringer rundt barn og unge som selger eller bytter sex, men vi mottar jevnlig henvendelser fra hjelpeapparatet som ønsker veiledning i enkeltsaker der det enten er mistanke om at en ungdom selger sex eller der dette er bekreftet og man ønsker å hjelpe på best mulig måte. Blant Pro Sentrets brukere ser vi en økning i antallet brukere i aldersgruppen 28-25 år. Vi fortsetter å følge med på utviklingen.